

Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö
 Vanha talvitie 2–6 A 11
 00580 Helsinki
 olli.saari@vapaa-ajankalastaja.fi

30.5.2022

Maa- ja metsätalousvaliokunta
 MmV@eduskunta.fi

Viite Kirjallinen lausuntopyyntö dnro: HE 76/2022
 Asia Lausunto hallituksen esityksestä luonnonsuojelulaiksi ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestön lausunto

Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö (SVK) on tutustunut hallituksen esitykseen luonnonsuojelulaiksi ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta. SVK lausuu esityksestä kunnioittavasti seuraavaa.

TAUSTAA

Luonnonsuojelulaki halutaan ajantasaistaa ja parantaa sen vaikuttavuutta lajien ja luontotyyppien suojelun tehostamiseksi, luontotiedon hallinnan kehittämiseksi, ilmastonmuutoksen sopeutumisen ja sen hillinnän edistämiseksi sekä luonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestäväen käytön edistämiseksi. Uudistuksella toteutettaisiin pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelman tavoitetta pysäyttää luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen Suomessa. Hallitusohjelman mukaisesti luonnonsuojelulainsäädäntöä uudistetaan arviointien perusteella. Monimuotoisuuden heikkenevää kehityssuuntaa ei tähänastisilla toimilla ole saatu käännettyä, ja ilmastonmuutos nopeuttaa ja voimistaa entisestään monia luonnossa tapahtuvia muutoksia. Hallituksen esityksessä on myös tunnistettu, että luonnonsuojelulainsäädännön uudistaminen liittyy Marinin hallitusohjelman kirjauksiin kestäväen vapaa-ajankalastuksen ja jokamiesoikeuksien turvaamisesta.

SUOMEN VAPAA-AJANKALASTAJIEN KESKUSJÄRJESTÖN KANTA

1 luku Yleiset säännökset

Lakiluonnoksen taustaperusteluissa tuodaan esiin, ettei ole riittävää turvata nykyistä elonkirjoa, vaan monimuotoisuutta on pyrittävä myös aktiivisesti lisäämään. Tämän vuoksi SVK esittää ensimmäisen tavoitteen täydennystä muotoon: ”luonnon monimuotoisuuden turvaaminen ja ennallistaminen”.

2§ SVK toteaa, että pykälässä olisi syytä määritellä lain suhde myös kalastuslakiin, johon esitetään luvun 8 osalta muutosta nykytilaan verrattuna. SVK:n näkemykset luvun 8 osalta esitetään lausunnossa myöhemmin.

6 luku Luonnonsuojelualueet

47 §: SVK esittää, että yksityistä luonnonsuojelualuetta perustettaessa on kalastusta koskevissa yleisen edun näkökohdissa kuultava elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen nimenomaista kalatalousviranomasta, jolle tehtävä kalastuslain 20 §:n mukaan kuuluu. Samalla tulee tarkentaa perusteluihin, ettei yleiskalastusoikeuksia voida kieltää yksityisellä luonnonsuojelualueella, vaan edellä mainitun harkinnan jälkeen, mikäli niiden rajoittaminen edelleen katsotaan perutelluksi, tulee rajoittamista hakea kalastuslain 54 §:n mukaisesti. Yhtäläisesti kaikkea kalastusta koskevissa rajoitusesityksissä tulee noudattaa kalastuslain 53 §:ää.

Nämä esitykset ovat tarpeen, sillä nykyainsäädännön aikana (ja ennen) on perustettu vaihtelevin kirjauksin tehtyjä yleiskalastusoikeutta rajoittavia luonnonsuojelualueita, joista kalastajien on ollut vaikeaa tai jopa mahdotonta saada tietoa. Kirjavista perustamispäätöksistä johtuen on esiintynyt myös epävarmuutta, että missä tapauksissa kalastusta koskevia kieltoja on voimassa. Kalastajien oikeusturvan, rajoitusten tarkoituksenmukaisuuden ja myös kalastuksen valvonnan toteuttamisen kannalta on ehdottoman tärkeää hoitaa perustamiseen liittyvät kalatalousasiat jatkossa kalatalousviranomaisen kanssa kalastuslakia noudattaen. Tällöin varmistetaan myös mahdollisten yleiskalastusoikeusrajoitusten kirjaaminen kaikille avoimeen kalastusrajoitus.fi-palveluun.

48 §: SVK esittää, ettei pykälän 47 tavoin tälläkään pykälällä voi sopimusmenettelyllä suoraan kieltää yleiskalastusoikeuksia ilman kalatalousviranomaisen osallistamista sekä toimimista kalastuslain 54 (ja 53) pykälän mukaan.

50 §: SVK on tyytyväinen, että yleiskalastusoikeuksin tapahtuva kalastus turvataan jatkossakin myös kansallispuistoissa ja luonnonpuistoissa. Esitys on Marinin hallitusohjelmaan kirjatun kestäväen vapaa-ajankalastuksen ja jokamiesoikeuksien turvaamisen mukainen.

Pykälän perusteissa olisi hyvä todeta, että, kalastuslaissa (muun muassa pykälät 34, 46, 73 ja 74) määritellään tarkemmin sellaisista suojelualueen sisällä sallituista kalastonhoitotoimista, joiden voidaan katsoa täyttävän ensimmäisen momentin ehdot asianmukaisuudesta perustamistarkoituksen vaarantamattomuudesta.

53 §: Yksityisillä luonnonsuojelualueilla on voimassa kirjava joukko erilaisia kalastusta rajoittavia, usein varsin epäselviä määräyksiä. Koska uusi kalastuslaki on tehostanut kalojen suojelua aiempaan lainsäädäntöön verrattuna, ovat monet näistä määräyksistä muuttuneet tarpeettomiksi. Lisäksi nämä kalastusrajoitukset hyvin harvoin kohdentuvat kalojen suojelun kannalta oikeisiin paikkoihin ja keinoihin. SVK ehdottaa, että yksityisillä luonnonsuojelualueilla kaikki kalastusta rajoittavat päätökset tapahtuvat kalastuslain perusteella.

56 §: SVK huomauttaa, että erityisesti luonnonpuistoissa tulee huolehtia, ettei erikseen osoitettujen reittien tai alueiden puuttamisella estetä muuten sallittujen yleiskalastusoikeuksien käyttöä alueen vesistöissä, toisin sanoen rantaan pääsyä ja siellä liikkumista alueen perustamistarkoitusta vaarantamatta.

7 luku Luontotyyppien suojelu

66 §: SVK esittää, että pykälässä mainitussa valtioneuvoston asetuksessa tulee uhanalaisten luontotyyppien määrittelyperusteissa viitata myös koskiensuojelulakiin koskihabitaattien suojelun välineenä.

8 luku Eliölajien suojelu

70 §: Pykälässä esitetään luvun 8 soveltamisala. SVK esittää, että kuten pykälän ensimmäisessä momentissa esitetään poikkeuksena eräiden riistaeläimien huomioon ottamisesta luvun tietyissä pykälissä, tulee vastaavasti pykälän 76 § koskea myös vaelluskaloja, jotka on määritelty kalastuslain 4 §:ssä. Näin voidaan vahvistaa vaelluskalojen huomioon ottamista ympäristölupapäätösprosesseissa.

Lisäksi SVK esittää poikkeuksena pääsääntöön, että vaikka luvun ei ole muilta osin tarkoitus koskea kaloja, niin pykälien 77 ja 79 toimeenpanoa voitaisiin soveltaa vaelluskalojen esiintymispaikkojen suojeluun ja

hoitoon.

Muilta osin kalalajien rajaaminen soveltamisalueen ulkopuolelle on SVK:n mukaan kannatettava esitys.

79 §: Pykälään tulisi lisätä mahdollisuus säätää asetuksella kalastuslain soveltamisalan uhanalaisten lajien esiintymispaikkojen suojelusta, vaikka kalat eivät lajeina luvun soveltamisalaan (edellä esitettyä tarkennusta lukuun ottamatta) kuuluisikaan. Tällaisia esiintymispaikkoja voisivat olla erityisesti kalastuslain 4 § ja 64 § mukaiset vaelluskalavesistöjen koski- ja virta-alueet. Kalastuslailla säädellään vain kalastusta koskevista rajoituksista näillä alueilla, mutta ei muusta lajeja edistävistä suojelusta.

Vesistöjen kunnostushankkeissa luontodirektiivin liitteessä IVa mainittujen lajien tiukka suojelu on usein ollut ongelma. Esimerkiksi virtavesikunnostuksissa vuollejokisimpukka ja kosteikkohankkeissa viitasammakko saattavat estää hankkeiden toteutuksen, vaikka toimenpiteet edesauttaisivat myös kyseessä olevia lajeja.

SVK ehdottaa, että luonnonvaraisten eläinten lisääntymis- ja elinympäristöjen kunnostaminen lisätään direktiivin poikkeamisperusteeksi. Lisäksi listalla oleva, mutta maassamme elinvoimaisena esiintyvä laji ei saa aiheuttaa estettä kunnostamiselle.

Merimetso voi saalistuksellaan aiheuttaa merkittävää vahinkoa uhanalaiselle kalalajille, -kannalle tai -populaatiolle. Tällainen tilanne voi syntyä esimerkiksi, jos merimetsot siirtyvät saalistamaan jokeen, jossa elää uhanalainen kalakanta.

SVK ehdottaa, että kyseisen kaltaisessa tilanteessa tulee poikkeuslupa saada hyvin nopeasti ja torjuntatoimien alkaa sen jälkeen välittömästi, jotta kalakannalle aiheutuvat vahingot saadaan minimoitua. Tällaisen tilanteen tultua ilmi, tulee viranomaisten toimia aktiivisesti uhanalaisen kalalajin, -kannan tai -populaation suojelemiseksi.

Pykälän tulee tarkoittaa myös 77 § pykälästä edellä annetuissa kommentteissa tarkoitettujen uhanalaisten vaelluskalojen esiintymispaikkojen kunnostuksia.

10 luku Maiseman suojelu ja hoito sekä luonnonmuistomerkit

82 §: SVK esittää selvennettäväksi pykälän kirjausta sellaiseksi, että se yksiselitteisesti koskee sekä maksullisia että maksuttomia yleiskalastusoikeuksia.

15 luku Muutoksenhaku

136 §: SVK on yleisen edun toteutumisen kannalta pettynyt siihen, että esityksestä on poistettu eräiden valtakunnallisten rekisteröityjen yhteisöjen valitusoikeus. SVK esittää aiemman muotoilun palauttamista, joka oli kirjoitettu syksyn 2021 lausuntokierroksella olleessa esityksessä muotoon: *Jatkossa näiden yhteisöjen valitusoikeutta ei enää rajattaisi vain paikallisiin ja alueellisiin yhteisöihin, vaan valitusoikeus koskisi myös sellaisia valtakunnallisia rekisteröityjä yhteisöjä, joiden tarkoituksena on luonnon- tai ympäristönsuojelun edistäminen.*

16 luku Voimaantulosäännökset

138 §: Viitaten pykälästä 48 antamiinsa kommentteihin SVK esittää, että pykälään lisätään poikkeus, jolla kaikkien aikaisemman lainsäädännön nojalla muiden valtion luonnonsuojelualuiden, yksityisten luonnonsuojelualueiden ja sopimusten nojalla perustettujen suojelualueiden kalastuslain 7 §:n mukaisia yleiskalastusoikeuksia koskevat kiellot kumotaan. Kiellot tulee hakea kalatalousviranomaiselta kalastuslain 54 §:n nojalla.

Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö ry

Olli Saari
toiminnanjohtaja